

Förstärkt uppsikt verksamhetsåret 2021

Inledning

Enligt 6 kap. 9 § kommunallagen (2017:725) ska Regionstyrelsen varje år pröva om de aktiebolag och handelsbolag som Region Västerbottens äger direkt eller indirekt eller tillsammans med någon annan, har bedrivit sin verksamhet i förenlighet med det kommunala ändamål som fullmäktige beslutat och inom de lagstadgade kommunala befogenheterna. Prövningen är individuell för varje bolag men, enligt praxis, översiktlig och inriktad på verksamheten *som helhet*.

Lagtexten anger ingen nedre gräns för hur stort ägandet måste vara för att ett aktiebolag ska ingå i prövningen. Aktiebolag som Region Västerbotten äger del av indirekt genom Länstrafiken i Västerbotten ingår i prövningen. Prövningen omfattar dock inte dotterbolag där Regionen inte är majoritetsägare i moderbolaget, försäkringsföretag eller aktiebolag som ägs av någon annan *typ* av association, t.ex. en stiftelse eller ekonomisk förening.

Regionstyrelsen har inhämtat handlingar och begärt yttranden från aktiebolagen samt i övrigt gått igenom styrande dokument (bolagsordning, ägardirektiv och aktieägaravtal). *Årsredovisning* inkluderar förvaltningsberättelse och revisors revisionsberättelse om inte annat anges.

Prövning kommunalt ändamål och kommunala befogenheter

Fullmäktige i Region Västerbotten (inkl. före detta landstinget och kommunalförbundet Region Västerbotten) har endast undantagsvis uttryckligen fattat särskilda beslut om det kommunala ändamålet. I avsaknad av sådana beslut får ändamålet antas överensstämma med bolagsordningens lydelse, eller i de fall bolagsordningen inte beskriver ändamålet, aktieägaravtal eller ägardirektiv.

De kommunala befogenheterna, begränsningar i vilken verksamhet som får bedrivas samt hur den ska bedrivas, framgår av 2 kap. kommunallagen samt i förekommande fall genom befogenhetsutvidgande specialbestämmelser i lag. Vägledning om hur befogenheterna ska tolkas finns framförallt i domstolspraxis. Den förstärkta uppsiktsprövningen sker direkt mot *lagtexten*, oberoende av om bolagsordningen binder bolagsledningen till principerna eller inte.

Centrala principer är principen om den kommunala kompetensen, lokaliseringsprincipen, självkostnadsprincipen och principen om icke vinstsyftande näringsverksamhet, likställighetsprincipen och förbudet mot stöd till enskild.

Bedömning

AB Transitio har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

AB Transitio har, som det får förstås utifrån bolagsordningens verksamhetsbeskrivning, till ändamål att stödja aktieägarna avseende frågor om upphandling och finansiering av spårfordon och reservdelar.

AB Transitio är bildat som ett s.k. samriskföretag enligt 3 kap. 20 § lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna. Verksamheten 2021 bedrevs uteslutande gentemot trafikföretag. Verksamheten redovisar över tid ett nollresultat efter finansiella poster och bolaget tillämpar principer för hyressättning vilket bedöms innebära att självkostnadsprincipen och principen om icke vinstsyftande näringsverksamhet iakttas. Det har inte framkommit något annat i handlingarna som tyder på att verksamheten inte bedrevs inom ramen av de kommunala befogenheterna.

Underlag: styrelseprotokoll (KTM 43-2021), yttrande från bolagets verkställande direktör (RS 49-2022), årsredovisning 2021, lekmannarevisorernas granskningsrapport

Bedömning

AC-Net Externservice AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

AC-Net Externservice AB har, enligt bolagsordningen, till ändamål att med samhällsnytta verka för tillgång till ett regionalt bredbandsnät för kunder på den öppna marknaden. I ägardirektiv beskrivs att verksamhetens *inriktning*, bland annat, ska vara att stimulera den regionala utvecklingen genom att sänka etableringströskeln för operatörer och tjänsteleverantörer som vill nå hushåll och företag.

AC-Net Externservice AB har 2021 drivit och tillhandahållit ett öppet regionalt bredbandsnät. Samhällsnyttan och stimulerandet av regional utveckling bör uppfattas som bestående i att kunderna får tillgång till ett redan etablerat samarbete mellan länets lokala stadsnät jämfört med förhandlingar med individuella kommunala stadsnät. Geografiska skillnader inom länet kan därmed utjämnas. Bolagets arbete med standardisering och harmonisering av olika aspekter av nätet ligger väl i linje med det kommunala ändamålet.

Exakt var gränsen går för den kommunala kompetensen inom bredbandsverksamhet är oklart (se bl.a. Regeringens promemoria *Ett undantag från lokaliseringsprincipen för kommunal bredbandsutbyggnad*). AC-Net Externservices verksamhet bedöms dock *åtminstone inte* utgöras av den s.k. tjänstenivån, dvs. produkten till slutlig kund eller konsument. Klart torde även vara att bredbandskommunikation i allmänhet präglas av ett inslag av starkt allmänintresse. Verksamheten 2021 kan därför sägas rymmas inom den kommunala kompetensen.

Verksamheten är geografiskt begränsad till Västerbotten.

Ett uttalat mål i verksamhetsplanen 2021 var att "öka intäkterna till stadsnäten" utöver till den egna verksamheten. Målet är möjligen en kvarleva från tiden då bolaget indirekt ägdes av kommunerna som äger stadsnäten, men torde inte vara förenligt med förbudet att gynna enskild. Med hänsyn till att avtalen som bolaget ingår med stadsnätsägare kan förutsättas vara *ömsesidigt* gynnande saknas det något reellt behov av åtgärd från Regionens sida.

Verksamheten har byggt upp ett ansevärt fritt eget kapital, men delar inte ut någon vinst till ägarna. Det uppbyggda kapitalet kan motiveras med investerings- och underhållsbehov. En investeringsplan skulle underlätta framtida bedömning. AC-Net Externservices verksamhet omfattas av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK). Enligt domstolspraxis innebär LEK att verksamhet ska bedrivas på affärsmässiga villkor. Ett avkastningskrav kan diskuteras.

Bolaget bedriver näringsverksamhet som är avsedd att komma allmänheten till godo. Styrdokumentet bör bli tydligare i frågan om *hur* verksamheten kommer regionens medlemmar till dels.

Underlag:

Bolagsstyrningsrapport 2022-02-04 (RS 49-2022), Styrelseprotokoll 2021 (RUN 232-2021), årsredovisning 2021, lekmannarevisors granskningsrapport (RUN 342-2022)

Bedömning

AC-Net Internservice AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

AC-Net Internservice AB har, enligt bolagsordningen, till ändamål att verka för ett regionalt bredbandsnät för ägarna samt driva på utvecklingen inom IT, data- och telefoniområdet.

Verksamheten 2021 har bestått i att förvalta, uppgradera och utveckla ett bredbandsnät som består av stadsnät i Västerbottens kommuner. Verksamheten och ändamålet har därmed varit nära nog synonyma. AC-Net Internservice AB har 2021 bedrivit verksamhet som i allt väsentligt inneburit att underlätta för ägarna att upprätthålla telekommunikationsförbindelser för sina egna verksamheter, men även för kommunerna. Verksamheten har varit geografiskt begränsad till Västerbotten. Verksamhetens ekonomiska förutsättningar regleras huvudsakligen i *Avtal om Regionalt Nät*. Utveckling inom IT, data- och telefoniområdet har huvudsakligen skett genom att underlätta användandet av nätet.

Genomgången av handlingarna visar, sammanfattningsvis, ingen konflikt med de kommunala befogenheterna.

Underlag

Styrelseprotokoll 2021 (RUN 231-2021), bolagsstyrningsrapport 2022-02-04 (RS 49-2022), årsredovisning 2021, lekmannarevisors granskningsrapport (RUN 341-2022)

Bedömning

ALMI Företagspartner Nord AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

ALMI Företagspartner Nord AB har, som det får förstås, till ändamål att medverka till att fler konkurrenskraftiga och därmed hållbara små och medelstora företag utvecklas. Verksamheten är reglerad i lag (1994:77) om beslutanderätt för regionala utvecklingsbolag samt förordning (2012:872) om statlig finansiering genom regionala utvecklingsbolag.

ALMI Företagspartner Nord AB har 2021 bedrivit verksamhet bestående i långivning och rådgivning till små och medelstora företag, vilket är förenligt med bolagets underförstådda ändamål. Någon annan verksamhet synes inte ha bedrivits under året.

Verksamheten är reglerad i lag och förordning och bedöms ligga väl inom ramarna för Regionens kompetens inom regional utveckling. Bolaget uttrycker ett avkastningsmål på lån som bedöms vara förenligt med självkostnadsprincipen och principen om icke vinstsyftande näringsverksamhet. Vidare uttrycks vissa målinriktade prioriteringar av insatser mot särskilda grupper av företagare, något som kan antas syfta till ökad jämställdhet och jämlikhet. Det har dock inte framkommit något som tyder på att de uttalade grupperna behandlas på ett sätt som direkt strider mot likställighetsprincipen.

Underlag

Styrelseprotokoll (RUN 168-2021), handlingar inför bolagsdialog med Regionala Utvecklingsnämnden (RUN 368-2021), yttrande från VD april 2022, årsredovisning 2021, lekmannarevisorernas granskningsrapport

Bedömning

Bussgods i Norr AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Bussgods i Norr AB har, enligt bolagsordningen, till ändamål att med samhällsnytta bedriva gods- och terminalverksamhet.

Samhällsnyttan får anses bestå i att medlemmarna i Västerbotten har en bättre täckning för godstransport, inklusive inlämnande och uthämtande av gods. Genom ett brett och lokalt förankrat nätverk av stationer, terminaler och ombud och genom samordningen med kollektivtrafiken bedöms Bussgods ha bedrivit sin verksamhet 2021 på ett sätt som är förenligt med ändamålet.

Godstransport mellan privatpersoner och företag är en angelägenhet som till stor del ankommer på det egentliga näringslivet. Verksamhetens förenlighet med den kommunala kompetensen kan beskrivas som marknadskompletterande, dvs. den är avsedd att fylla ut en ojämnhet i en i andra delar fungerande kommersiell marknad. Någon begränsning av bolagets verksamhet till att vara aktivt där "behoven" av en marknadskompletterande aktör är störst eller mest trängande har inte gjorts. Av verksamhetsplanerna för både 2021 och 2022 framgår bl.a. att marknaden är "starkt konkurrensutsatt."

Bolaget har ett nätverk av busstationer/terminaler (egen regi eller på entreprenad) och ombud i Västerbotten och Norrbotten. Godstransporterna förutsätter ett fungerande nationellt nätverk och Bussgods i Norr AB övertog per januari 2021 uppdraget att samordna IT-lösningar, hemsida och gemensamma avtal från Bussgods Sverige AB, som trädde i likvidation 2021. I förvaltningsberättelsen 2021 betecknas det övertagna uppdraget som ett "*driftansvar* för övriga Sverige." *Avsikten* med den delen av verksamheten beskrivs som "ett gemensamt effektivt bussgodsbolag med en betydligt större marknad" och verkar alltså gå längre än att säkerställa det regionala behovet.

Självkostnadsprincipen balanseras mot de potentiellt marknadsstörande effekterna genom att bolaget bedrivs på affärsmässiga principer bestående i, framförallt, en ersättning för busstransporter. Ersättningsmodellen bör dock göras betydligt mer transparent.

Genomgången har inte visat någon annan konflikt med de kommunala befogenheterna.

Underlag

Yttrande från verkställande direktör inkl. handlingar (RS 49-2022), handlingar inför bolagsdialog med Regionala Utvecklingsnämnden (RUN 420-2021), styrelseprotokoll (KTM 30-2021), årsredovisning 2021, lekmannarevisors granskningsrapport (REV 4-2022)

Bedömning

Inera AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Inera AB har enligt bolagsordningen till ändamål att bidra till en effektivisering och utveckling av regionernas och kommunernas verksamhet genom samordnade lösningar med optimalt resursutnyttjande och hög kvalitet. Inera har ett helägt dotterbolag som utför testning av Ineras tjänsteportfölj.

Inera AB har 2021 bedrivit verksamhet som i allt väsentligt består i att tillhandahålla ägarna tjänster som beskrivs som digital infrastruktur med visionen att " skapa förutsättningar för att digitalisera välfärden." En mindre del av verksamheten har bedrivits mot vårdföretag eller statliga företag och myndigheter. Det helägda dotterbolaget Nordic Medtest har utfört testning av Ineras tjänsteportfölj samt utvecklar och förvaltar strategiskt viktiga tjänster och komponenter. Omständigheten att landets kommuner är delägare i bolaget innebär att användningsområdet för bolagets produkter uttrycks om omfattandes *hela välfärdssektorn*. Med hänsyn till verksamhetens övergripande natur bedöms det dock inte råda någon konflikt med bestämmelsen i 2 kap. 2 § kommunallagen om att Regionen inte får handha angelägenheter som exklusivt ankommer på någon annan.

Granskningen visar ingen konflikt med de andra kommunal befogenheterna.

Underlag: styrelseprotokoll 2021 och Verksamhetsplan 2021 (RS 69-2022), yttrande från styrelsen 2022-02-17 (RS 49-2022), årsredovisning 2021, lekmannarevisorernas granskningsrapport

Bedömning

Länstrafiken i Västerbotten AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Länstrafiken i Västerbotten AB har, som det får förstås, till ändamål att stödja den regionala Kollektivtrafikmyndigheten i arbetet med regional kollektivtrafik.

Länstrafiken i Västerbotten AB har 2021 ordnat kollektivtrafik som enligt lag ankommer på regioner. I övrigt har bolaget bedrivit verksamhet bestående i systemutveckling och resesamordning vilket bedöms ha en naturlig anknytning till kollektivtrafikverksamheten. I fallet resesamordning rör det sig om verksamhet som har stöd i lagen (2010:1065) om kollektivtrafik. Någon annan bedömning än att verksamheten har varit förenlig med ändamålet samt kompetensenlig kan inte göras.

Trafik upphandlas offentligt vilket bedöms säkerställa att principerna om likställighet och förbud mot stöd till enskild iaktas.

Granskningen visar heller ingen konflikt med någon av de andra kommunala befogenheterna.

Underlag: Bolagsstyrningsrapport (RS 49-2022), underlag inför bolagsdialog med Regionala Utvecklingsnämnden (RUN 420-2021, RS 2175-2021), årsredovisning 2021 (KTM 14-2022, nr 4 [bilaga till protokoll årsstämma]), lekmannarevisors granskningsrapport (KTM 14-2022, nr 4 [bilaga till protokoll årsstämma])

Bedömning

Norrbötniaban AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Norrbötniaban AB har enligt bolagsordningen till ändamål att arbeta för att en ny järnväg byggs mellan Umeå och Haparanda.

Norrbötniaban AB har 2021 bedrivit verksamhet bestående i att företräda ägarnas intressen gentemot andra offentliga och privata aktörer i ett stort infrastrukturprojekt. Ägarna är i sin tur kommuner och regioner som direkt berörs av infrastrukturprojektet. Arbetet 2021 har bedrivits genom olika former av samverkan, förhandlingar och utredande i frågor om finansiering och fysisk planering. Det bedöms vara ändamålsförenlig och kompetensenlig verksamhet. Granskningen visar heller ingen konflikt med de kommunala befogenheterna.

Underlag

Yttrande från verkställande direktör 2022-02-28 (RS 49-2022), handlingar från bolagsdialog (RUN 419-2021, RS 2176-2021), styrelseprotokoll (RUN 234-2021), årsredovisning 2021, lekmannarevisors granskningsrapport (RS 589-2022)

Bedömning

Norrlandsoperan AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Norrlandsoperan AB har enligt bolagsordningen till ändamål att ge medlemmarna (invånarna) i Västerbotten tillgång till ett brett kulturutbud samt bidra till att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Norrlandsoperan AB har 2021 bedrivit scenkonst- och utställningsverksamhet inom musik, opera, dans och konst. Norrlandsoperan har deltagit i olika s.k. särskilda satsningar i samverkan med andra aktörer. Utbudet har haft en bred och djup karaktär som väl motsvarar ändamålet.

Det är inte självklart att regioner och kommuner har någon rättslig kompetens att vara verksamma inom framförande av scenkonst och konstutställningar. Verksamheten möter visserligen de sedvanliga kriterierna om kollektiv nytta, höga investeringskostnader, begränsade vinstmöjligheter och avsaknad av privata initiativ. I vis mån är det också fråga om en accepterad verksamhet. En sammantagen bedömning leder till slutsatsen att verksamheten är förenligt med den kommunala kompetensen.

Till följd av pandemirestriktioner bedrevs endast en mycket ringa del av verksamheten 2021 utanför länet.

Bolagets omsättning har huvudsakligen kommit från offentliga anslag och bidrag. Bolaget redovisar en ekonomi i balans, förenlig med självkostnadsprincipen och principen om icke vinstsyftande näringsverksamhet.

Granskningen har inte påvisat något som i övrigt står i konflikt med de kommunala befogenheterna.

Underlag

Yttrande från bolaget, årsredovisning 2021, Vision & Strategi 2019-21, Verksamhetsuppdrag 2021 (RS 49-2022) handlingar inför bolagsdialog (RUN 352-2021, RS 1633-2021), lekmannarevisorernas granskningsrapport (REV 4-2022, s 48)

Bedömning

Norrtåg AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Norrtåg AB har, enligt fullmäktiges beslut 16 november 2021, § 192, till ändamål att bedriva persontrafik med tåg.

Norrtåg AB utför kollektivtrafik som enligt lag ankommer på regioner. Verksamheten bedrivs inom det geografiska område som delägande regionala kollektivtrafikmyndigheter ansvarar över. Verksamheten redovisar över tid ett nollresultat efter finansiella poster och har en tydlig budgetprocess. Granskningen visar heller ingen konflikt med de övriga kommunala befogenheterna.

Underlag

Yttrande från bolagets styrelse inklusive *Uppföljning av bolagets kommunala befogenheter 2021* (RS 49-2022), årsredovisning 2021 (KTM 27-2022, handling nr 4), lekmannarevisorernas granskningsrapport (REV 4-2022)

Bedömning

Samtrafiken i Sverige AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Samtrafiken i Sverige AB har, enligt aktieägaravtalet, till ändamål att knyta ihop kollektivtrafiken och erbjuda produkter och tjänster som bl.a. underlättar för resenärer och trafikföretag. I bolagsordningen uttrycks det som att gagna det kollektiva resandet med olika trafikslag. I bolagsordningen anges även branschutveckling.

Verksamheten 2021 har bestått av biljett- och resesamarbetet Resplus, förvaltning av den nationella Biljett- och betalstandarderna samt insamlande av data om resande. Bolaget har även samverkansverksamhet.

Samtliga nämnda verksamhetsområden bedöms vara i överensstämmelse med det ovan beskrivna ändamålet. Då verksamheten riktar sig till delägarna, som finns i hela landet, bedöms de kommunala befogenheterna vara iakttagna eller utan nämnvärd betydelse.

Underlag:

Årsredovisning avseende perioden 1 juli 2020-30 juni 2021 (bolaget har s.k. brutet räkenskapsår) samt protokoll från årsstämma 7 december 2021 inklusive ägardirektiv, Samtrafiken i Sverige AB:s hemsida <http://samtrafiken.se> 2022-09-26.

Bedömning

Science Park i Umeå AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Science Park i Umeå AB har enligt bolagsordningen till ändamål att skapa fysiska förutsättningar för att start-ups, företag och innovationer ska kunna utvecklas till nytta för ägarnas intressen.

Vad Region Västerbottens intressen består i behöver utvecklas.

Verksamheten under 2021 har haft inriktning mot samverkans- eller projektarbeten.

Bolaget har en anställd och huvuddelen av omsättningen består i personalkostnader.

Granskningen har inte visat på något agerande som är oförenligt med de kommunala befogenheterna.

Då den "egentliga" verksamheten inte hade kommit igång under 2021 ska bedömningen inte betraktas som prejudicerande för framtida prövningar.

Underlag: Redogörelse till Regionstyrelsen november 2021 (RS 1526-2021), årsredovisning 2021, lekmannarevisors granskningsrapport (RS 589-2022, nr 3)

Bedömning

Skellefteå Museum AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Skellefteå Museum AB har, enligt bolagsordningen, till ändamål att ge medlemmarna (invånarna) i Västerbotten tillgång till ett brett kulturutbud samt bidra till att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Skellefteå Museum AB har 2021 bedrivit verksamhet som motsvarar museilagens (2017:563) definition av museer inom det allmänna museiväsendet, vilket får anses vara förenligt med ändamålet och kompetensenligt. Verksamheten innefattade även modern konst under benämningen Museum Anna Nordlander. Därutöver bedrev bolaget uppdragsverksamhet inom arkeologi och byggnadsvård samt vad som framstår som lokala engagemang i enskilda kulturvårdsrelaterade frågor. Uppdragsverksamheten ger en inte oväsentlig nettoomsättning, men bedrivs enligt bolagets uppgifter gentemot offentliga aktörer som är skyldiga att inhämta expertiskunskap.

Genomgången av handlingarna visar heller ingen annan konflikt med de kommunala befogenheterna.

Underlag

Yttrande från bolagets verkställande direktör 2022-03-09 (RS 49-2022), handlingar inför bolagsdialog med Regionala Utvecklingsnämnden (RUN 353-2021, RS 1630-2021), årsredovisning 2021 (RUN 196-2022), lekmannarevisors granskningsrapport (REV 4-2022)

Bedömning

Skogs- och samemuseet i Lycksele AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Skogs- och samemuseet i Lycksele AB har, enligt bolagsordningen, till ändamål att ge medlemmarna (invånarna) i Västerbotten tillgång till ett brett kulturutbud samt bidra till främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Skogs- och samemuseet i Lycksele AB bedrev 2021 verksamhet som motsvarar museilagens (2017:563) definition av museer inom det allmänna museiväsendet. Museet anordnade olika former av samverkansmöten på teman kopplade till skogliga och samiska frågor samt drev ett friluftsmuseiområde. I verksamhetsplanen 2021 identifierades bl.a. museets roll i aktuella samhällsfrågor kring hållbarhet, skog och samisk kultur.

Museet har bedrivit försäljning i café, vilket bedöms ha en naturlig anknytning till kärnverksamheten. Museet har skött drift och underhåll av en kulturbotanisk trädgård samt viss konsultverksamhet för nyanlända. Inte heller i övrigt noteras någon verksamhet som inte är förenlig med den kommunala kompetensen.

En "försumbar" del av verksamheten har bedrivits utanför Västerbotten.

Genomgången av handlingarna visar heller ingen annan konflikt med de kommunala befogenheterna.

Underlag:

Handlingar inför bolagsdialog med Regionala Utvecklingsnämnden (RUN 355-2021), yttrande över ställda frågor (RS 49-2022), årsredovisning 2021 (RUN 196-2022, nr 8), lekmannarevisors granskningsrapport (REV 4-2022)

Bedömning

Umeå Biotech Incubator AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Umeå Biotech Incubator AB har, som det får förstås utifrån ägardirektiven, till ändamål att stödja och möjliggöra kommersialisering av forskningsresultat och affärsidéer inom life science och därmed skapa en grogrund för en växande life science industri i norra Sverige.

Kommuner och regioner får genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet.

Umeå Biotech Incubator AB bedrev 2021 inkubationsverksamhet, inklusive rådgivning m.m. vilket är förenligt med det ovan beskrivna ändamålet.

Kommuner och regioner har ingen tydlig kompetens, dvs. behörighet att vara "aktiv", inom området kommersialisering av innovationer. Ursprungligen torde offentligt stöttade inkubatorer ha varit ett *statligt* initiativ i syfte att stärka landets konkurrenskraft. Sådan verksamhet skulle dessutom lika gärna kunna anses ligga inom det egentliga näringslivets kompetens. För Region Västerbottens del finns en slags anknytning via universitetssjukhuset och den forskning som pågår där.

En utblick ger emellertid vid handen att det är mycket vanligt att kommuner och regioner är aktieägare i inkubatorer, särskilt i anslutning till universitet och högskolor. Det finns heller ingen anledning att ifrågasätta att det urval av innovatörer som inkuberas sker på ett sätt som, åtminstone indirekt, främjar Region Västerbottens hälso- och sjukvårdsansvar samt den regionala utvecklingen.

Umeå Biotech Incubator har en väl uppbyggd ackumulerad vinst. Det kan ifrågasättas huruvida det är förenligt med självkostnadsprincipen. Budget 2021 var dock väl i linje med självkostnadsprincipen och bolaget delar inte ut vinst till ägarna. Större delen av verksamhet är projektfinansierad, vanligtvis med projekttid på 3 år. En investeringsplan och ett avkastningskrav bör övervägas.

Urvalet av vilka som får plats i inkubatorverksamheten har gjorts på sakliga, objektiva, grunder och det har inte på annat sätt framkommit någon konflikt med likställighetsprincipen.

Underlag

Årsredovisning 2021

Bedömning

Uminova Innovation AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Uminova Innovation AB har, som det får förstå utifrån aktieägaravtalet, till ändamål att potentiella tillväxtföretag får växa regionalt, nationellt och internationellt genom en strukturerad tillväxtprocess samt bidra till att positionera regionen som en plats för utveckling av start-ups och tillväxtbolag.

Kommuner och regioner får genomföra åtgärder som allmänt främjar näringslivet.

Uminova Innovation AB bedrev under 2021 inkubationsverksamhet, rådgivning, nätverksträffar och konferenser. Verksamheten har varit förenlig med det kommunala ändamålet och den kommunala kompetensen.

Uminova Innovation har en väluppbyggd ackumulerad vinst. Det kan ifrågasättas huruvida det är förenligt med självkostnadsprincipen. En investeringsplan och ett avkastningskrav bör övervägas.

Underlag:

Årsredovisning 2021,

Bedömning

Västerbottens Museum AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det ovan beskrivna ändamålet och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Västerbottens Museum AB har, enligt bolagsordningen, till ändamål att ge medlemmarna (invånarna) i Västerbotten tillgång till ett brett kulturutbud samt bidra till främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Ändamålet överensstämmer med ordalydelsen i 4 § museilagen (2017:563).

Västerbottens Museum AB har 2021 bedrivit verksamhet med bred inriktning: på kulturmiljö, kulturlandskap, arkeologi, etnologi, pedagogik, konst, konsthantverk, materiell kultur, immateriell kultur, berättande, byggnadsvård, historia, som fastighetsägare samt en roll i samhällsutveckling och kunskapsförmedling. Samtliga delinriktningar ryms inom museiverksamhets-begreppet vilket får anses vara kompetensligt. Museet bedriver därutöver verksamhet bestående i systemutveckling, försäljning av souvenirer och förtäring till besökare samt viss event- eller evenemangsverksamhet. Sådan verksamhet bedöms ha en naturlig anknytning till museiverksamheten, och bedrivs i en mindre omfattning.

Ägardirektivet att utvecklas som besöksmål och utveckla museet i ett nationellt och internationellt perspektiv innebär att en mindre del av arbetet bedrivs i projekt, nätverk och andra sammanhang utanför Västerbottens län. Dessa delar utgjorde endast 0,2 % av omsättningen 2021. I förvaltningsberättelsen omnämns bl.a. samverkan med Stockholms universitet samt projekt med nordiska och baltiska länder. Museet har också en digital närvaro som når nationellt ("Vbm Play"). Någon konflikt med lokaliseringsprincipen bedöms inte ha förelegat under 2021.

Bolaget har en klar och detaljerad budgetprocess. Museet tar ingen entréavgift. Museet tillämpar en prislista för varor och tjänster, det nationella MU-avtalet (mall för *Avtal om upphovsmäns rätt till ersättning vid visning av verk samt medverkan vid utställning m.m.*) och gör inköp av konst och föremål baserat på deras kulturhistoriska värde. Upplåtelse av det egenutvecklade samlingsförvaltningsystemet *Sofie* sker till flera museer, hembygdsföreningar och "några andra aktörer" mot licensavgift, vilket bedöms vara ett kvalificerat utslag av principen om god hushållning med resurser. Principerna om självkostnad, likställighet och kommunal näringsverksamhet samt förbudet mot stöd till enskild bedöms i och med det ha iakttagits under 2021.

Lekmannarevisorn har påtalat att bolaget beslutat att som villkor för uthyrning av lokalen Helena Elisabeth kräva att hyrestagaren tillämpar Svenska kyrkans ritualer. Villkoret bedöms stå i strid med likställighetsprincipen. *Regionstyrelsen* gör följande bedömning i den frågan: Byggnaden i fråga ägs av Stiftelsen Västerbottens Museums samlingar och skötseln, vari utlåningen ingår, är en del i ett avtal mellan aktiebolaget och stiftelsen. Frågan bör överlämnas till stiftelsen.

Underlag: yttrande från verkställande direktör 2022-03-21 samt mål och visionsredogörelsen 2020-2023 *Räkna med oss* (RS 49-2022), handlingar inför bolagsdialog med Regionala Utvecklingsnämnden (RUN 354-2021, RS 1629-2021), årsredovisning 2021 (RUN 196-2022, nr 9), lekmannarevisors granskningsrapport (RS 589-2022)

Bedömning

Västerbottensteatern AB har under 2021 bedrivit sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med det kommunala ändamålet för bolaget och inom ramen för de kommunala befogenheter som gäller för verksamheten.

Skäl för bedömningen

Västerbottensteatern AB har till ändamål att ge medlemmarna (invånarna) i Västerbotten tillgång till ett brett kulturutbud samt bidra till främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Västerbottensteatern AB bedrev 2021 verksamhet huvudsakligen bestående i scenframföranden. Utbudet och inriktningen på verksamheten uppvisade en stor bredd i innehåll och tilltänkt publik. Det är förenligt med ändamålet med verksamheten.

Det är inte självklart att regioner och kommuner har någon rättslig kompetens att vara verksamma inom framförande av scenkonst. Verksamheten möter visserligen de sedvanliga kriterierna om kollektiv nytthet, höga investeringskostnader och begränsade vinstmöjligheter. Däremot torde det finnas konkurrerande privata initiativ. Konkurrenssituationen neutraliseras till stor del av den relativt tydliga och begränsade verksamhetsbeskrivningen. En sammantagen bedömning leder till slutsatsen att verksamheten är förenligt med den kommunala kompetensen.

Västerbottensteatern AB bedrev verksamhet i form av resurscentrum Nordiskt Berättarcentrum. Verksamheten innehåller inslag av work-shops eller utbildning som kan anpassas efter behov och riktar sig till olika mottagare, inklusive "näringslivet". Betoningen är dock att använda berättande som verktyg. Sidoverksamheten kan därmed sägas ha ett så pass naturligt samband med scenkonsten att den är acceptabel.

Genomgången av handlingarna visar heller ingen annan konflikt med de kommunala befogenheterna.

Underlag: styrelseprotokoll 2021 (RUN 238-2021), handlingar inför bolagsdialog med Regionala Utvecklingsnämnden (RUN 356-2021, RS 1631-2021), årsredovisning 2021